

ΔΙΟΝΥΣΗΣ Ν. ΜΟΥΣΜΟΥΤΗΣ

Ο Ξενόπουλος, το Αριστείο, η απεργία και οι Φοιτηταί, Τρίμορφο, Ζάκυνθος 2006, 140σ., εικ., ISBN 960-88800-9-2.

Ο συγγρ. εξελίσσεται σε μικρογράφο της ιστορίας του νεοελληνικού θεάτρου, με έμφαση στα Επτάνησα και δη τη Ζάκυνθο. Ο πυρήνας της νέας εργασίας του, που δημοσιεύτηκε σε πιο σύντομη μορφή στο αφιέρωμα για τον Ξενόπουλο στα *Επτανησιακά Φύλλα* ΚΑ' 3-4, 2001, σσ. 395-437, βρίσκεται σε τέσσερεις επιστολές του Ζακυνθινού πεζογράφου και δραματουργού προς τον Μιλτιάδη Λιδωρίκη (καθώς και μια απαντητική) στο χρονικό διάστημα 5 Ιουλίου 1919 με πρώτη Αυγούστου 1919, την περίοδο δηλαδή που έχει κηρύξει την περίφημη απεργία γραψίματος, γιατί δεν πήρε το Αριστείο των Γραμμάτων και Τεχνών, ανεβάξεται όμως το έργο του *Οι φοιτηταί*, που σημείωσε μια πολύ μεγάλη επιτυχία. Έτσι εξηγείται ο κάτω μεταμοντέρνος τίτλος της μελέτης. Οι επιστολές αυτές βρίσκονται σε ιδιωτική συλλογή και δημοσιεύονται για πρώτη φορά. Αυτό δεν θα ήταν από μόνο του αξιοσημείωτο – η σχολιασμένη δημοσίευση ανέκδοτων επιστολών επιφανών λογοτεχνών ανήκει στο κλασικό ρεπερτόριο φιλολογικών μελετημάτων – αλλά σημασία έχει ο εξαντλητικός τρόπος, με τον οποίο παρουσιάζεται το όλο εγχείρημα. Στην περίπτωση του Ξενόπουλου υπάρχει και ένας παραπάνω λόγος, γιατί η *Αυτοβιογραφία* του προσπαθεί να παρουσιάσει μια άλλη εικόνα του εαυτού του (βλ. Μ. Τριχιά-Ζούρα: *Η αυτοβιογραφία του Γρηγορίου Ξενόπουλου*, Αθήνα 2004 και την κριτική μου στην *Παράβασιν* 6, 2005, σσ. 396 εξ.), ενώ οι επιστολές είναι αδιάφυστες μαρτυρίες της εμπλοκής του σε πολλές διενέξεις.

Γι' αυτά μας πληροφορεί ο πρόλογος (σσ. 7 εξ.). Ακολουθούν χαλαρά συνδεδεμένα κεφάλαια χωρίς τίτλο, τα οποία επαγωγικά φτάνουν στο στόχο του μελετήματος: για την έως τότε θεατρική του καριέρα (σσ. 9 εξ., με εξαντλητική βιβλιογραφία), για την επιτροπή του Αριστείου και την άρνησή της να του δοθεί το βραβείο (σσ. 14 εξ.), για την απεργία και την πρόωγη διακοπή της, τις αντιδράσεις και κρίσεις των άλλων λογοτεχνών για την παιδαριώδη αυτή ενέργεια, για τη δήθεν αντιγραφή των *Φοιτητών* από το ιταλικό έργο *Αντίο νεότης*, για την προεμέρα του έργου στις 8 Ιουλίου 1919 στην Εταιρεία Ελληνικού Θεάτρου, για επιτυχία, επαναλήψεις, εισπράξεις κτλ. (με πρόγραμμα, Ημερήσια Κατάσταση Παραστάσεως κτλ.). Ακολουθεί η πρώτη σχολιασμένη επιστολή προς τον Λιδωρίκη (σσ. 43 εξ.), τα σκίτσα του Ξενόπουλου για την παράσταση (ήταν άρρωστος με ισχυράλγία και δεν πήγε στην προεμέρα, το επιβεβαιώνουν επιστολές προς τον Λεωνίδα Ζώη κι άλλους), η δεύτερη επιστολή (σσ. 60 εξ.) και το χρονολόγιο των παραστάσεων, η τρίτη (σσ. 64 εξ.) με εκτενέστατο σχολιασμό σε υποσημειώσεις, και παραθέματα από την κριτικογραφία για την παράσταση, η απαντητική επιστολή του Λιδωρίκη (σσ. 94 εξ.) και η τελευταία του Ξενόπουλου (σσ. 96 εξ.). Σε παράρτημα δημοσιεύεται και άλλο σχετικό υλικό: επιστολές και άρθρα σχετικά με το Αριστείο και την απεργία του Ξενόπουλου, για τους *Φοιτητές*, επιστολές του ίδιου στον Τύπο, καθώς και τα σχετικά αποσπάσματα από την αυτοβιογραφία *Η ζωή μου σαν μυθιστόρημα. Πενήντα χρόνια φιλολογικής ζωής*, που δημοσιεύτηκε σε συνέχειες το 1939 στα *Αθηναϊκά Νέα*. Η μικρή μονογραφία κλείνει με ένα ευρετήριο ονομάτων (σσ. 137 εξ.). Μετά την ανάγνωση του μικρού αυτού βιβλίου, ο αναγνώστης μένει με την εντύπωση, πως από το φακό του μικροσκοπίου δεν ξέφυγε τίποτε και το θέμα έχει στην κυριολεξία εξαντληθεί.